

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

Ex sanauit p[ri]ncipis p[at]rem [et] alios ca. cxxiij

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Historia libri

forte artabantur penuria victualium, omnibus
proiectis in aquam, stans paulus in medio
eorum dicit Sanum erat consilium ad quod
escere mihi et lucrifacere iniuriam hanc et sa-
cturam. Nunc tamen suadeo vobis bono
animo esse. Certi estote quia nemo pericula-
bitur ex vobis, nec patiemini facturam nisi na-
uis. Astitit enim mihi hac nocte angelus dei
cui fuso dicens Ne timeas paulus, cesari oportet
te assistere. Et ecce, donauit tibi deus om-
nes qui nauigant tecum, id est merito tuo con-
seruabit, ut nemo ex eis periclitetur. Propter
quod inquit bono animo estote. Credo enim do-
meo, quia sic erit quemadmodum dictum est mi-
hi, et in insulam quamdam oportet nos venire.
Ideo autem de hoc predicat eis veritatem, ut vide-
tes hoc impletum certius speret salutem. Sed
postquam, tertio die nocte superuenit circa medias
noctem suspicabantur naute apparere sibi ali-
quam regionem, et summittentes pondus plum-
bi quo maris profunditas exploratur, inue-
runt passus, xx. Et pusillum inde separati, in-
uenerunt passus, xv. et timentes ne in aspa-
lata loca inciderent, de puppi mittentes ancoras
iiii, optabant diem fieri.

De constantia pauli.

Capitulum, CXX.

Cum vellent

naute aufugere demittentes sca-
pham in mare, videt hoc paulus
in spiritu, ait centurioni et militibus, Nisi in
naui manserint homines isti non potest sal-
ui fieri. Et statim milites absceperunt funes
scaphae et abiit per mare. Cum autem illucesce-
ret dies rogabat paulus omnes ut sumerent
cibum, ut fortiores essent ad labores sustinen-
dum. Quartadecima inquit dies est hodie,
ex quo expectauimus serenitatem aeris, et pro-
manetis ieiunium nihil accipientes. Forte die il-
la nihil comederant, vel forte dies plures si-
ne cibo transierant. Quisfortamini inquit et ci-
bum sumite quia nec etiam capillus de capi-
te vestro peribit. Et hoc dicto sumebant pa-
nem, in conspectu omnium cum gratiarum actio-
ne iuxta morem solitum, et cum fregisset cepit ma-
ducare. Alii quoque anime quiores facti sum-
pserunt cibum, et erant anime in nauem ducentem
septuaginta sex.

Quis paulus creditus est esse deus,

Capitulum, CXXI.

Hinc conforta-

ti cibo alleuabant nauem tacta
tes triticum in mare. Cum autem
dies factus esset, non agnoscebant terram. Sed
num autem quendam considerabant habentem
litus, in quem cogitabant si possent eicere na-
uem. Et cum ancoras sustulissent committe-
bant se mari sine conatu remigum. Et leuato
artemone iuxta quod ventus eos ducebat, acci-
bant ad litus. Artemo dicitur modicum ve-
lum, directioni nauis portus accommodatum,
quod celeritati. Et cum incidissent in locum bita-
lallum impegerunt nauem. Bitallallus pro-
prie lingua terre dicitur in mare protensa, ma-
ri hinc et inde circumdata. Et dicitur bitallallus,
quasi mare bifidum terre interiectu ditius.
Et cum nauis offendisset in bitallallum, pro-
ra manebat immobilis, puppis pro frangebatur
maris impetu superuenientis. Et conu-
lebant milites omnes vincetos occidi, ne for-
te natando aufugerent.

De verbo pauli ad centurionem,

Capitulum, CXXII.

Centurio vero

volens seruire paulum prohibuit
hoc fieri, et permisit quod
et quocumque modo possent eua-
dere, et iuxta quod predixerat paulus euaserunt
omnes: egressi in insula que vocabatur
mitilene. Et cum egressi essent barbari habi-
tatores insule officia humanitatis diligenter
exhibuerunt eis. Accensa enim pyra reficiebant
eos. Et dum paulus colligeret sarmena et
congereret in pyram, vipera in sarmena la-
tens adhesit manui eius. Cum autem viderent
barbari viperam in manu eius penden-
tem, adinuicem dicebant. Utique homicida
est homo iste, nam cum de naufragio euaserit,
vltio diuina eum amplius viuere non per-
mittit. Excuties autem paulus viperam in ignem
nihil mali passus est. At illi expectabant, ut
tumesceret manus eius, quia tumor solet sequi
post venenum. Et cum diu expectassent, et nullam
in manu eius deprehenderet lesionem, conuer-
tentes faciem suam ad se inuicem dicebant. Ho-
mo iste deus est.

Quis sanauit principis patrem,
et alios.

Capitulum, CXXIII.

Contigit autem

c patre publici principis insule fessibus et discretis laborare. id est in actu ventris. Ad quem cum paulus introisset et orando imposuisset ei manus: sanauit eum. Quo facto omnes qui erant in insula infirmi accedebant ad eum et sanabantur. Post menses autem tres inuenerunt naues alexandrinam que in insula mitilene huiusmodi fuerat cui nomen erat castrum insigne. cui scilicet in insula quia ad huc ibi apparebant quorundam castrorum vestigia que antiquitus ibi fuerant edificata. vel cui nauis quia in modum castrorum erant inscripta velis intacta. Alia translatio habet cui erat insigne castrorum. qui gemini sunt castrorum scilicet castrorum et pollucis quos gentiles precipue in periculo maris inuocant. et ideo in litore maris eis templum fecerant. Hoc autem ex alia translatione euidentius est vbi habetur cui erat insigne filiorum iouis. Fabulant enim gentiles castrorum et pollucis fuisse filios iouis. Cum autem ascenderent nauem. multis honoribus honorauerunt nos. et posuerunt necessaria in nauem. Et cum venissent siracusanam manserunt ibi triduo et inde venerunt regium et inde post unum diem flante austro venerunt puercolos. pro quo alij libri habent puercolum. Et est nomen insule. vbi inuenerunt fratres. et rogati ab eis manserunt ibi septem diebus. Cum autem audissent aduentum eorum fratres qui erant rome occurrerunt eis usque ad forum apij. id est ab apio in litore maris constitutus ut de nocte applicantes ibi inuenerunt victualia venalia. vbi constituerant tres tabernaculas scilicet domos in litore. in quibus exponerentur cibi venales.

Quareceptus est a fratribus christianis.

Laplin. CXXXIII.

Et cum vidisset

c paulus fratres ad se venientes gratias agens deo accepit fiduciam. gratias scilicet timuit. Et quia ante aduentum pauli in rome erant christiani patet ex hoc loco peritum et paulum non primo predicasse rhomanis. Quod si quandoque legatur de constitutione vel confirmatione fidei intelligendum est: non de primaria instructione. Cum autem venissent rhomanis non dum erat nero confirmatus in regno

nec inualuerat nequicia eius. Et audies controuersiam esse de lege iudeorum et christianorum vllipendit. Et pmissus est paulus libere ire per ciuitatem. cum vno tantum milite eius custodierte. Timuit autem ne forte iudei qui persecuti eum erant in iudea misissent litteras ad iudeos qui erant in rome ut in dolo eum occiderent. Ideoque post tertium diem conuocauit presbiteros iudeorum. Et cum conuissent dicebat eis. Ego fratres non veni gentem meam accusare sed coactus sum appellare ad cesarem. quia iuste traditus sum a iudeis in manus romanos. Propterea volo vos fratres scire. quia nulla est causa mortis mee nisi quia predicatio resurrectionis mortuorum. At illi dixerunt ad eum. Neque litteras accepimus a te de iudea. nec adueniens aliquis fratrum locutus est de te malum. Volumus autem a te audire que sentis de secta christianorum cui adheres. audiui enim quod et vobis contradicis. Et die assignata venerunt ad eum plures in hospitium suum quibus proponebat legem et prophetas predicans de iesu a mane usque ad vesperam. Et quidam credebant his que dicebantur. alij non credebant. Et cum discederet dissentientes cepit eos paulus arguere in hunc modum. Bene spiritus iustitiae de vobis locutus est per esaiam dicens. Ualde ad populum istum. et dic ad eos. Aure audietis nec intelligetis. et videtes videbitis et non percipietis. Incrassatum est enim cor populi huius et auribus grauitur audierunt. et oculos suos compresserunt ne forte videant oculis et auribus audiant. et uertant se sanes eos. quoniam in gentibus missum est hoc salutare dei. et ipsi audierunt.

Quo tempore libere predicauit.

Laplin. CXXXV.

Iniit autem paulus

m lus toto biennio in hospitio quod ipse conduxerat in libera custodia. et suscipiebat omnes qui ingrediebant ad eum. predicans uerbum dei. et docens de domino iesu christo cum omni fiducia sine prohibitione. Et uide quod ante aduentum pauli rhomanis regnerat nero duobus annis. Et uentus rhomanis per biennium fuit in libera custodia et postea per decennium in magis libera. quia nero nondum confirmatus in regno erat. et dedit ei liberam licentiam deambulandi et circuendi per partes occidentis et predicandi.

Quo neronis imperij anno passus fuerit

Laplin. CXXXVI.